

Mineralfunn i Valberg pukkverk, Kragerø 2019 – 2022

Vegard Evja

Kolonien 4, 3772 Kragerø (vegard.evja@live.no)

Innledning

Valberg pukkverk ligger nær Kragerø by, og har vært i drift i over 100 år (Fig. 1). Steinbruddet har gjennom de senere tiårene vært et rikt funnsted for velkrystalliserte mineraler, bl.a. prehnitt, albitt, skapolitt, kalsitt, kvarts, epidot samt sulfider. Disse mineralene opptrer i hydrotermale ganger og omvandlingsoner i et stort kompleks av gabbroide bergarter.

I denne artikkelen skal jeg fortelle litt om interessante mineraler som er funnet de siste tre årene i Valberg pukkverk, angitt kronologisk. Steinbruddet er for tiden stengt for mineralsamlere.

Figur 1. Valberg steinbrudd.

Funn i 2019

Høsten 2019 ble det avdekket en druse med ca. 80 cm i diameter med fin, grønn prehnitt samt albitt. Prehnitten hadde vokst som fingre og kuler. Den største fingeren målte hele 10 cm. Mineralselskapet er antagelig en omvandling etter skapolitt. Mesteparten av drusen var sprengt i stykker og lå spedt utover.

Litt senere på høsten i samme område av bruddet dukket det opp et felt med mange mindre druser med vakre epidotkrystaller på hvit albitt. Epidotkrystallene var særdeles blanke, og opptrådte som vifter opptil 3 cm lange (Fig. 2). Denne kombinasjonen ga en veldig fin kontrast. De fleste drusene var 15 – 20 cm i diameter. Det ble også observert en del kuler med prehnitt i de samme drusene.

Figur 2. Krystaller av epidot på albitt. Støffen er 10 cm stor.

Funn i 2020

I februar dukket det opp en malmgang sammen med kalsitt på østsiden av bruddet. Malmen inneholdt gersdorffitt, milleritt, chalkopyritt og pyritt. Det mest interessante her var milleritt, som opptrådte i form av opptil 5 cm lange nåler. Dette er antageligvis den beste milleritten som er funnet i Valbergbruddet (Fig. 3).

Noen uker etterpå i samme område kom det frem en gang med skapolitt og flogopitt. I denne gangen fant jeg spor etter gersdorffitt-krystaller opptil 10 cm store, noe som er meget uvanlig.

Figur 3. Nåler av milleritt, delvis syret ut av kalsitt. Bildebredde 5 cm.

Funn i 2021

I oktober kom det frem et stort parti med mange store druser helt i bunnen av bruddet. Disse inneholdt en del fine mineraler. Store perimorfoser, sannsynligvis etter tessiner-type kvartskrystaller, med et skall bestående av albittkrystaller. Disse perimorfosene er delvis hule. På innsiden er det små, klare kvartskrystaller, antagelig rekrystallisert kvarts (Fig. 4A og 4B). Stedvis var det på overflaten påvokst chalkopyrittkrystaller. Fra drusene ble funnet opptil 3-4 cm store ilmenittkrystaller (Fig. 5). Sammen med dette var det også klinoklor, kalsitt, pumpellyitt og skapolitt. Hele området med druser var ca. 10 x 10 meter.

Figur 4A. Perimorfoser, sannsynligvis etter kvarts, med et skall av albitt.

Figur 4B. Perimorfose med et skall av albitt og rekrystallisert kvarts inni.

Figur 5. En 4 cm stor ilmenittkrystall.

Funn i 2022

I mai dette året ble det avdekket og sprengt i et nytt område hvor det kom fram en gang med mye kalsitt. Sammen med kalsitt var det hematitt, albitt, apatitt, klinoklor, chalkopyritt, og babingtonitt. Dette er første funn av babingtonitt i Valberg steinbrudd og er identifisert vha PXRD av Alf Olav Larsen. Mineralene opptrer som grupper og aggregater av sorte krystaller sammen med albitt (Fig. 6). Enkelte krystaller kan være opptil 3,5 cm store. Chalkopyritt-krystaller var opptil 4 cm store og med en anløpt farge.

Figur 6. Grupper og aggregater av sorte babingtonittkrystaller sammen med albitt. Stoffen er 10 cm bred.